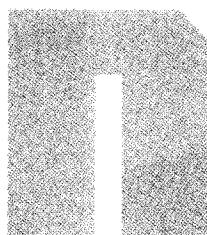

Vita Cajnko Javornik
Odgovorna urednica

Zrelim zraste **tretje oko**

ajbolj sem zadovoljna, kadar nam v reviji uspe izpostaviti kaj pomembnega, česar večina drugih (še) ni opazila. Zlasti če je to uspeh ali pametna poteza, ki lahko da misliti tudi drugim. Mislim, da se nam je v tej številki to posrečilo. Skoraj neopazno je šla minuli mesec mimo vest, da je IT-družba Halcom v upravni odbor pritegnila Ichaka Adizesa, mednarodno uveljavljenega strokovnjaka za management in organizacijo. Bolj kot Adizesov sloves je tu pomembna miselnost, ki je direktorja in lastnika Halcoma Matjaža Čadeža vodila pri odločitvi, da je v svojo družbo pritegnil že drugega povsem neodvisnega nadzornika. Za naše razmere je to nekaj skoraj nepojmljivega. Pravzaprav niti ne samo za naše razmere: tudi v državah z veliko daljšo tradicijo tržnega gospodarstva so lastniki družinskih podjetij, ki premorejo dovolj odgovornosti in hkrati dovolj samozavesti, da spustijo vanje še 'tretje oko', še vedno bele vrane. In še pri teh gre navadno za velika podjetja z večjim številom lastnikov, vsekakor veliko večja od Halcoma, ki ni velik niti za slovenske razmere.

Evropska priporočila korporativnega upravljanja se poleg javnim delniškim družbam, ki morajo skrbeti za enakopravnost številnih delničarjev, vse bolj posvečajo tudi zasebnim podjetjem. Tudi zato, ker podjetja, čeprav pripadajo lastnikom, krojijo usodo še veliko drugih ljudi, od zaposlenih prek poslovnih partnerjev do tistih, ki živijo v njegovem okolju. Pri nas so šli trendi v zadnjih letih celo pri velikih družbah v nasprotno smer. Vrsta delniških družb je po managerskih prevzemih iz nadzornih svetov izgnala vse z lastniki nepovezane nadzornike. V smislu, ta družba zdaj drugih nič ne briga. Da briga tudi druge, so se spomnili samo takrat, ko jim je šlo za nohte. Spomnimo se na primer Ivana Zidarja, kako ga je skrbelo za koristi več tisoč zaposlenih v SCT, kadar so ga na primer preganjali kriminalisti ali kakšne državne nadzorne ustanove. V upravnem odboru SCT pa ni nikogar, ki bi ne bil SCT-jev solastnik, s čimer Zidar pravzaprav sporoča, da razen lastnikov nikogar ne briga, kaj počne z družbo, pa naj bo še tako velika in pomembna. Lastniki ne samo manjših, temveč tudi velikih podjetij s koncentriranim lastništvom pogosto mislijo, prvič, da so sami svoji najboljši mojstri, in drugič, da njihovo podjetje drugih nič ne briga. Kakor razvit je corporate governance celo v borznih družbah, za katera so predpisana stroga pravila preglednosti, a na svoj način kaže tudi naša tokratna lestvica 17 borznih družb, ki smo jih razvrstili po donosu za delničarje: vsaj tretjina jih je neposredno ali posredno povezana s poskusi nepreglednega prevzemanja podjetij, ki jih je finančno izčrpala, ali pa z drugimi posli na meji nezakonitosti, v njihovih vrstah pa ni bilo nadzornika, ki bi hotel karkoli opaziti.

Tretje oko sicer koristi tudi lastnikom samim, če je v njihovem interesu dolgoročno preživetje in rast podjetja – koliko se lastniki tega zavedajo (tudi v tujini), pove dejstvo, da jih morajo k vključitvi neodvisnih nadzornikov spodbujati kodeksi ...

■ Lastniki ne samo manjših, temveč tudi velikih podjetij pogosto mislijo, prvič, da so sami svoji najboljši mojstri, in drugič, da njihovo podjetje drugih nič ne briga. Halcom je pri tem bela vrana.